

UDK 339.5 (497.5-3) (439.1)

Pregledni članak

Doc. dr. sc. Anka Mašek
Ekonomski fakultet, Osijek

PREKOGRANIČNA SURADNJA OSJEČKO- -BARANJSKE ŽUPANIJE S REPUBLIKOM MAĐARSKOM

1. UVOD

Komisija Europske unije u Agendi 2000 pored jasnih odrednica u vezi s prihvaćanjem novih zemalja u članstvo Unije, zauzela je novi pravac strategije "pretpristupa" i pregovora o pripremi novih članica u procesu europskih integracija.

Zemlje koje imaju namjeru postati članice Unije koriste instrumente pretpristupne strategije kao što je prekogranična suradnja, PHARE program, i druge različite inicijative koje se provode u određenim regijama. U takvu suradnju mogu biti uključene zemlje članice, ali i zemlje nečlanice Unije.

Osječko-baranjska županija na lokalnoj razini koristi u pretpristupnoj strategiji razvoja prekograničnu suradnju s Republikom Mađarskom uspostavljajući EUROREGIONALNU SURADNJU DUNAV-DRAVA-SAVA.

Ključne riječi: prekogranična suradnja, pretpristupna strategija, europske integracije, razvoj regije, povezanost, lokalna uprava i samouprava, strukturni fondovi, kohezijski fondovi, PHARE program, euroregionalna suradnja DUNAV-DRAVA-SAVA.

2. PREKOGRANIČNA SURADNJA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

2.1. OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA OPĆENITO

Osječko-baranjska županija graniči s Republikom Mađarskom cijelim svojim sjeveroistočnim dijelom (od Podravske Moslavine do Erduta).

Površina joj je 3.619 km², ili 6,4% od ukupnog teritorija Republike Hrvatske.

Stanovništvo prema popisu 1991. godine je 323.010 ili 6,8% od ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Broj stanovnika u Županiji smanjen je zbog migracijskih kretanja i prognanika tijekom Domovinskog rata. Prema zadnjoj evidenciji o broju zaposlenih 1998. god. bilježi se u poslovnim subjektima 48.970 zaposlenih i 8.954 u obrtu i slobodnoj profesiji.¹

¹ Kretanje broja zaposlenih i nezaposlenih u Osječko-baranjskoj županiji za razdoblje 1990-1998. god. Izvor: Dokumentacija Ureda za statistiku 1998.

Od 1990. do 1998. god. ukupni broj zaposlenih se smanjio za cca 50 %. Upravo za isti postotak povećao se i broj nezaposlenih osoba. Broj nezaposlenih radnika povećava se iz godine u godinu, iz mjeseca u mjesec. Koncem mjeseca kolovoza broj nezaposlenih osoba prijavljenih na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje je 29.924 radnika.²

2.2. ULOGA LOKALNE UPRAVE I SAMOUPRAVE U STVARANJU PREKOGRANIČNE SURADNJE

U zemljama Europske unije postoji politika regionalnog razvoja koja je sastavni dio razvojne politike društva u cjelini. Za njeno uspješno provođenje nužna je usklađenost svih aktivnosti na centralnoj i lokalnoj razini. Zbog toga se uspostavljaju mehanizmi vertikalne i horizontalne koordinacije kao i protok informacija na svim razinama. Svaka regija ima svoje specifičnosti u razvoju, pripremi i provedbi različitih programa. Samo lokalna uprava i samouprava zna najbolje prepoznati svoje probleme i razvojne potrebe, te pronalaziti načine kako ih rješavati.

U tu svrhu u Europskoj uniji stvoreni su Strukturni fondovi (Europski fond za usmjeravanje i garancije u poljoprivredi, Odjel za usmjeravanje, Europski socijalni fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europska investicijska banka i drugi financijski instrumenti) i Kohezijski (povezani) fond. Sve aktivnosti oko financiranja iz stvorenih fondova provode se na lokalnim i regionalnim razinama. Uloga jedinica lokalne uprave i samouprave je usmjeravati razvoj uz korištenje pomoći Fonda za provedbu pojedinih programa i projekata.

U okviru PHARE programa uspostavljen je okvir za provedbu prekogranične suradnje, čija je svrha jačanje dijaloga i suradnje između graničnih regija u EU, ali i susjednih regija u zemljama srednje i istočne Europe. Na taj način granica suradnje pomiče se i za zemlje koje još nisu uključene u PHARE program.

Uloga lokalnih uprava i samouprava u prekograničnoj suradnji od posebnog je značaja za razvoj gospodarstva, pomoć investicijama, zapošljavanju, unapređenju infrastrukture, protoka informacija i drugim oblicima suradnje.

2.3. PREKOGRANIČNA SURADNJA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Gospodarska suradnja Hrvatske i Mađarske postojala je kroz dugu povijest. U novije vrijeme, devedesetih godina vrijednost gospodarske suradnje stalno se povećava u korist mađarskog izvoza, a istovremeno smanjenog uvoza hrvatskih roba na mađarsko tržište. Razlog za takav nerazmjer nalazimo u ekonomskim teškoćama cijele zajednice, posebno regije i pada gospodarskog potencijala. Ratna razaranja, zemljišta koja su se nalazila pod međunarodnom upravom UNTAES-a zaustavilo je rast gospodarstva. Na nekim područjima regije još nije završen proces pretvorbe poduzeća, npr. Poljoprivredni kombinat "BELJE".

U cilju ostvarivanja prekogranične suradnje i programa gospodarske suradnje Osječko-baranjske županije (kako bi se iskoristila međunarodna regionalna suradnja s obzirom na PHARE program koji koristi Mađarska) otvoren je u Pečuhu Hrvatski odsjek Mađarske trgovinske i industrijske komore 4. studenoga 1998. godine pri Trgovinskoj i industrijskoj komori Pečuha- Baranje.

Na taj način otvorena je mogućnost informacijama za sve poduzetnike koji žele gospodarsku suradnju. Već postoje primjeri povezivanja malih poduzetnika iz Osijeka i Pečuha u zajedničkim proizvodnim aktivnostima.

U Osijeku također djeluje predstavništvo Mađarske trgovinske i industrijske komore radi organizacije kontakata i upoznavanja pravne regulacije.

Otvorena je 1997. godine kako bi pomogla mađarskim poduzetnicima pri nastupu na hrvatskom tržištu. Ovo predstavništvo pruža pomoć poslovnim ljudima iz cijele Hrvatske, ali i Bosne i Hercegovine i Mađarske. Predstavništvo posreduje između poslovnih partnera. Suraduju s Mađarskim uredom za trgovinu, hrvatskim vlastima i komorama, organiziraju razgovore, pružaju potporu pri organiziranju poslovnih skupova i predstavljanju na sajmovima. Osim suradnje s Gospodarskom komorom grada Osijeka potpisan je sporazum o suradnji i u Splitu 1998. god sa HGK - Županijskom komorom Splitsko-dalmatinske županije i gospodarstvom regije.

2.4. GOSPODARSKA SURADNJA HRVATSKE I MAĐARSKE

U cilju jačanja gospodarskih odnosa između Mađarske i Hrvatske sklopljen je niz međudržavnih

² Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područna služba Osijek, br.9.1999.

sporazuma u cilju reguliranja i poticanja vanjskotrgovinskih odnosa kao što su:

- vanjskotrgovinski donosi,
- sudjelovanje Mađarske u hrvatskoj obnovi,
- veterinarska suradnja,
- suradnja na području zaštite bilja,
- poticanje i uzajamna zaštita ulaganja,
- uređenje odnosa u izbjegavanju dvostrukog oporezivanja,
- turistička suradnja,
- cestovni prijevoz roba i osoba, o kombiniranom prijevozu roba,
- o željezničkom graničnom prometu,
- o zračnom prometu.

Prema podacima Ministarstva gospodarstva, Budimpešta, i u Hrvatskoj je do sada ostvareno 1,3 mil. USD mađarskih ulaganja kapitala i osnovano 100 tvrtki.

U Mađarsku je investirala INA u Budimpešti i Podravka Koprivnica izgradila je tvornicu Vegete u Mohaču.

Tablica 1. Vanjskotrgovinski promet između Hrvatske i Mađarske u mil. USD

Opis	1995	1996	1997	1998	98/97
Mađarski izvoz u Hrvatsku	172,1	192,2	222,7	211,7	95,1%
Hrvatski izvoz u Mađarsku	57,1	48,4	36,9	50,8	137,7%
Ukupno	229,2	240,6	259,6	262,5	101,1%

Izvor: Ministarstvo gospodarstva, Budimpešta, PV. 6. rujna 1999. str.3.

Iz prikazanih podataka u tablicama 1. i 2. vidi se vrlo mala prisutnost našeg gospodarstva na mađarskom tržištu. U 1995. god. hrvatski izvoz u Mađarsku bio je manji od mađarskog izvoza u Hrvatsku 67%, a 1998. god. 76%.

Posebna stavka za analizu iz tablice 2. jest mađarski izvoz u Hrvatsku prehrambenih proizvoda u visini od 80,1 mil. USD, a hrvatski izvoz u Mađarsku svega 4 mil. USD. Ovi podaci trebali bi zapitati svakog hrvatskog gospodarstvenika do kada će trajati takvo stanje naše nemoći.

Tablica 2. Struktura roba u vanjskotrgovinskom prometu između Mađarske i Hrvatske u 1998.g.

Opis	IZVOZ iz Mađarske u R. Hrvatsku		UVOZ u Mađarsku iz R. Hrvatske	
	mil. USD	%	mil. USD	%
Prehrambeni proizvodi	80,1	37,8	4,0	7,9
Sirovine	13,5	6,4	7,8	15,4
Energenti	16,0	7,6	14,8	29,1
Gotovi proizvodi	82,1	38,8	19,2	37,8
Strojevi, oprema	19,9	9,4	4,9	9,7
Ukupno:	211,7	100,0	50,8	100,0

Izvor: Ministarstvo gospodarstva, Budimpešta, PV. 6. rujna 1999. str.3.

3. EUROREGIONALNA SURADNJA DUNAV-DRAVA-SAVA

Euroregionalna suradnja Dunav-Drava-Sava povezuje Županiju Baranja u Republici Mađarskoj, Osječko-baranjsku županiju u Republici Hrvatskoj i Tuzlansko-podrinjski kanton u Republici Bosni i Hercegovini.

Ova suradnja ima posebni značaj zbog povijesno-prometnog povezivanja nizom gospodarskih, kulturnih i drugih veza.

Statutom su utemeljeni ciljevi Suradnje³

- proširivanje gospodarskih i kulturnih veza između navedenih područja,
- pripreme za uključivanje u srednjoeuropske i euroatlantske integracije,
- usuglašavanje kontakata između obrazovnih, znanstvenih i inovacijskih baza,
- pokretanje programa ekološke zaštite u regiji, kao i poticanje zaštite okoliša unutar regije,
- upoznavanje i razumijevanje različitih kultura i poticanje uspostavljanja športskih veza,
- kreiranje regije takvom da postane privlačna za ulagače,
- stvaranje regije koja se skladno razvija, a svom stanovništvu osigurava blagostanje.

³ Službeni glasnik Grada Osijeka broj 1./ 1999. str.7.

U načelima Suradnje govori se o poštivanju međunarodnih sporazuma i ugovora, zakonodavstva država iz kojih potječu članice Suradnje. Ne smije negativno utjecati na međusobne odnose članica i razvitak bilateralne suradnje članica s drugim regijama.

Imajući u vidu činjenicu da je Euroregionalna suradnja Dunav-Drava-Sava otvorena, članom Suradnje može postati svaka teritorijalna samoupravna (županija, kanton) ili mjesna (lokalna) samouprava, odnosno trgovačka ili obrtnička komora koje djeluju na području Republike Mađarske, Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

ZAKLJUČAK

Prekogranična suradnja Osječko-baranjske županije s Republikom Mađarskom kao pretprijetna strategija u procesu europskih integracija obuhvaća:

- prekograničnu gospodarsku suradnju kako bi se iskoristila međunarodna regionalna suradnja s obzirom na PHARE program u kojemu je Mađarska uključena i
- Euroregionalnu suradnju Dunav-Drava-Sava.

Obje suradnje za Republiku Hrvatsku su od stratezijskog značaja s obzirom na aktivno uključivanje jedinica lokalne uprave i samouprave Osječko-baranjske županije u poticanje integracijskih aktivnosti s Europskom unijom.

LITERATURA

1. Philip Thody, Treba li se bojati Europske unije, Povijesni uvod u Europsku uniju, Europski dom Zagreb, Europski pokret Hrvatska, 1997. Naslov izvornika:

An Historical Introduction to the European Union, outledge, London, 1997.

2. Timothy Bainbrige i Anthony Teasdale, The Penguin Companion to the European Union, Penguin, London, 1996.

3. Barav, A. (ur.) Commentary of the EEC Treaty and the Single European Act, Clarendon Press, Oxford, 1993.

4. George, Stephan, Politics and Policy in the European Community, Oxford University Press, Oxford, 1992.

5. Pera Vinther, Proširenje Europske unije (EU) i odnosi s jugoistočnom Europom, posebni izaslanik Europske komisije u Republici Hrvatskoj, Predavanje na Ekonomskom fakultetu u Osijeku 24. studenoga 1998. godine.

6. Davor Brunčić, tajnik Osječko-baranjske županije Republike Hrvatske, Uloga Euroregionalne suradnje "DUNAV-DRAVA-SAVA" u ostvarenju koncepta održivog razvitka, referat održan 25. veljače 1999. u Pečuhu pod nazivom Program konferencije, prijedlog, ključna pitanja ekološkog gospodarskog razvoja.

7. Službeni glasnik Grada Osijeka br. 1/99.

8. Per Vinther, Posebni izaslanik Europske komisije u Republici Hrvatskoj: Europska unija i potpora malom gospodarstvu zemljama u tranziciji, III Konferencija o potpori malom gospodarstvu u Hrvatskoj, Dubrovnik 3.- 5. lipnja 1999.

9. Ljerka Mintas Hodak, potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske i ministrica za europske integracije, Predavanje: "Uloga lokalne uprave i samouprave u procesima europskih integracija".